

YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARIDA REVMATOID ARTRITNING AHAMIYATI VA KASALLIKLARNING BIRGALIKDA KECHISHI

Sharapova Nozima Erkinjonovna

Annotatsiya: *Revmatoid artritli bemorlarda zamonaviy tibbiyotda yurak-qon tomir xavfi asosiy muammo hisoblanadi. Ushbu bemorlarda yurak-qon tomir kasalliklarining oldini olish, xavf omillarini aniqlash va yurak-qon tomir xavfini bashorat qilish ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, bu bilan kasallanish, nogironlik va o'limni kamaytirish, shuningdek, bemorlarning sifati va prognozini yaxshilashga yordam beradi. Romatoid artrit bilan og'riqan bemorlarda yurak-qon tomir xavf omillarining chastotasini aniqlashda irsiyat, Chekish, revmatoid omil, giperkolesterolemiya, qorin bo'shlig'i semirishi va C-reaktiv oqsil kabi ko'rsatkichlarni aniqlash muhimdir.*

Kalit so'zlar: *revmatoid artrit, giperkolesterolemiya, revmatoid omil, C-reaktiv oqsil, gipertoniya, yurak-qon tomir xavfi*

Revmatoid artrit (RA) — hozirgi kunda yurak qon-tomir tizimi asoratlari rivojlanishida yuqori xavf guruhlaridan biri bo'lib, miokard infarkti (MI), insult va to'satdan koronar o'lim rivojlanishiga olib keladi [1,2]. Revmatoid artritning yuqori ijtimoiy ahamiyati mehnatga layoqatli yoshda zararlanishi, kasallikning rivojlanishi, erta nogironlik va umr ko'rish davomiyligini pasayishi bilan belgilanadi (Nasonov L.E., va b., 2008). O'zbekistonda har yili 32 ming yangi RA kasalligi qayd etiladi. RA bilan kasallangan bemorlarning umr ko'rish davomiyligi aholining umr ko'rish davomiyligidan 10-15 yil past va besh yillik omon qolish darajasi yurak ishemik kasalligi (YuIK) koronar arteriya shikastlanishi bilan taqqoslanadi (Nasonov L.E., va b., 2003). RA kasalligi bilan kasallanganlarda tizimli yallig'lanish jarayonini kechishi bilan, musbat revmatoid omil va siklik sitrullangan peptidiga antitanachalarning(SSPA) ko'p sintez bo'lishi yurak qon-tomir tizimi asoratlari

rivojlanishi xavfini yanada oshiradi. RA bilan kasallangan bemorlarda yallig‘lanish faolligi oshishi bilan birgalikda, ko‘p sonli koronar arteriyalarning zararlanishi, o‘tkir koronar sindromning rivojlanishi, MI simptomsiz kechishi kabi yurak qon-tomir tizimi asoratlari o‘lim xavfi ko‘rsatkichini oshiradi [3,4]. RA bilan YuIK qo‘shilgan bemorlarda yurak qon-tomir tizimi asoratlari oldini olishda aspirinni tavfsiya qilish muhim davolash usullaridan biri hisoblanadi. Boshqa tomondan, RA yuqori faollikdagi yallig‘lanish jarayonini bemorlarning doimiy ko‘p miqdorada nosteroid yallig‘lanishga qarshi dori (NYAQD) vositalarini qabul qilishga majbur bo‘lishadi. Ateroskleroz rivojlangan yurak ishemik kasalligida bemorlarda trombositik va koagulyasion gemostaz batafsil o‘rganilgan [5]. RA bo‘lgan bemorlarda ateroskleroz va YuIK qo‘shilib kelganda gemostaz holati to‘g‘risidagi ma‘lumotlar, shuningdek davolashda NYAQD dori vositalari va aspirinni bir vaqtda qo‘llanilishidagi gemostaz holatini baholash kam o‘rganilgan.

Revmatoid artritda (RA) yurak-qon tomir kasalliklari (YQ Tk) xavfining ortishi ko‘p yillar davomida e‘tirof etilgan. Biroq, yurak-qon tomir kasalliklari va uning og‘irligi diabet kasalligiga o‘xshash bo‘lsa-da, RA da yurak-qon tomir (YQT) profilaktikasiga e‘tibor klinik va tadqiqot sharoitida orqada qolmoqda. Qandli diabetga o‘xshab, RA da YQ Tk ning klinik ko‘rinishi atipik, hatto asemptomatik bo‘lishi mumkin. Shuning uchun RA da subklinik YQT uchun proaktiv skrining kafolatlanadi. Klinik tadqiqotlar yo‘qligi sababli, RA da ideal YQ Tk oldini olish hali aniqlanmagan. Ushbu maqolada biz RA da CVPdagi qiyinchiliklar va qarama-qarshiliklarga (masalan, statin terapiyasi uchun chegaralar) e‘tibor qaratamiz va mavjud dalillarga asoslangan tavsiyalarni taklif qilamiz. An‘anaviy bo‘lmagan, RA bilan bog‘liq YQT xavf omillarining katta hissasi tufayli, umumiy aholi uchun ishlab chiqilgan YQT xavf kalkulyatorlari RA da haqiqiy xavfni kam baholaydi. Shunday qilib, YQT riskini tabaqalashning tegishli vositalarini ishlab chiqish va RA da optimal YQ Tk strategiyalarini aniqlashga katta ehtiyoj bor. RA bo‘yicha randomizatsiyalangan boshqariladigan sinovlar natijalarini kutish bilan birga, klinistlar ko‘p jihatdan sog‘lom fikrdan foydalanishga va boshqa bemorlar populyatsiyalaridagi tadqiqotlar ma‘lumotlarini ekstrapolyatsiya qilishga bog‘liq.

RAda YQTK keng spektrli xavf omillarini individual baholashga asoslangan bo'lishi kerak va quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak: 1) yallig'lanishni kamaytirish, yaxshisi YQT xavfini kamaytiradigan dorilar bilan, 2) CV xavfini oshiradigan omillarni boshqarish (masalan, chekish, gipertenziya, giperglikemiya, dislipidemiya, buyrak kasalligi, depressiya, periodontit, hipotiroidizm, D vitamini tanqisligi va uyqu apnesi) va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish (chekishni tashlash, sog'lom ovqatlanish, moslashtirilgan jismoniy faoliyat, stressni boshqarish, vaznni nazorat qilish), 3) joriy ko'rsatmalarga muvofiq aspirin va gripp va pnevmokokkka qarshi vaksinalar va 4) CV xavfini oshiradigan dori vositalaridan foydalanishni cheklash. Romatologlar RAda CVP bo'yicha tibbiy yordam ko'rsatuvchi provayderlar va RA bemorlarini o'qitish uchun mas'uliyatni o'z zimmalariga olishlari kerak. Revmatik dorilarni sinashda rezyume natijalarini kiritish juda muhimdir. RA ateroskleroz, tromboz, yurak etishmovchiligi, yurak qopqog'i kasalligi, aritmiya, aorta anevrizmasi, miyo-, peri- va endokardit, vaskulit, revmatoid yurak tugunlari va yurak amiloidozini o'z ichiga olgan CV ko'rinishlarining keng doirasi bilan bog'liq. Aterotromboz, ayniqsa koronar arteriya kasalligi shaklida, o'ziga xos klinik ta'sirga ega, chunki u RAda o'limning ko'payishiga sezilarli hissa qo'shadi.

Revmatoid vaskulit ateroskleroz kabi belgilar bilan namoyon bo'lishi mumkin. Ushbu holatlarning differentsial diagnostikasi qiyin, bu vaskulitni noto'g'ri davolashga olib kelishi mumkin. Diagnostika yangi tasvirlash usullari va yurak-qon tomir jarrohligidan o'tgan bemorlarning biopsiya tekshiruvi bilan osonlashtirilishi mumkin.

RAda tezlashtirilgan aterosklerozning sababi to'liq aniqlanmagan. An'anaviy CV xavf omillari va dori-darmonlarning nojo'ya ta'sirlari CV kasalligining ortiqchaligini tushuntirmaydi va immunitet mexanizmlari va yallig'lanish kabi boshqa omillar muhim rol o'ynaydi.

RAda aterosklerotik kasallik odatda kam tashxis qilinadi va shuning uchun davolanmaydi. Bu haqiqatga bir necha omillar sabab bo'lishi mumkin: birinchidan, ko'krak qafasidagi og'riqlar bemor va / yoki shifokor tomonidan noto'g'ri yurak bo'lmagan, ayniqsa mushak-skelet tizimining patologiyasi bilan bog'liq bo'lishi

mumkin, ayniqsa yurak-qon tomir kasalliklariga shubhaning past ko'rsatkichi mavjud bo'lsa (ayniqsa). yosh bemorlarda, ayniqsa ayollarda). Ikkinchidan, harakatsiz turmush tarzi tufayli bemorlarda stressli angina rivojlanishi ehtimoli kamroq. Bundan tashqari, qandli diabetga o'xshab, RAda ham barqaror SAPR, ham o'tkir koronar sindromlar atipik klinik ko'rinish bilan, shu jumladan simptomlarning yo'qligi bilan yuzaga kelishi mumkin. Bu qisman RA bilan kasallangan ayollarning katta qismi bilan izohlanishi mumkin, chunki umuman ayollarda yurak-qon tomir kasalliklari ko'pincha atipik rasm bilan namoyon bo'lishi ma'lum. Nazariy jihatdan, RAdagi atipik YQTK belgilari, shuningdek, dori-darmonlar yoki kasallik bilan bog'liq og'riqni his qilishning pasayishi bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Bundan tashqari, RA bo'lmagan shaxslarga nisbatan RAda o'tkir koronar hodisalarning patogeneza farqlar bo'lishi mumkin. RA bilan og'rigan bemorlarda obstruktiv aterosklerotik lezyonlardan prodromal semptomlarsiz o'tkir koronar sindromlarga olib keladigan blyashka beqarorligi va trombogenezga nisbatan yuqori sezuvchanlik bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, boshqa mexanizmlar, shu jumladan tomirlarning yallig'lanishi va vazokonstriksiya ham rol o'ynashi mumkin. Ushbu mexanizmlar o'tkir koronar sindromlarning nisbatan yuqori namoyon bo'lishi va RAda barqaror anginaning nisbatan past bo'lishi o'rtasidagi kuzatilgan kelishmovchilikni qisman tushuntirishi mumkin, shuningdek, CV hodisalarini bashorat qilish uchun subklinik CVDni aniqlash uchun an'anaviy tasvirlash usullarining cheklovlarini ta'kidlashi mumkin. Optimal profilaktikani aniqlash uchun RAda yurak-qon tomir kasalliklari patogeneza ushbu mexanizmlarning hissasini aniqlashga katta ehtiyoj bor.

RAdagi CV xavfi umumiy populyatsiyadagi CV xavfiga qaraganda an'anaviy CV xavf omillariga nisbatan kamroq bog'liqligini ko'rsatadigan belgilar mavjud, ehtimol tizimli yallig'lanish va boshqa RA bilan bog'liq omillarning kuchli ta'siri tufayli. Shuning uchun, agar RA bilan bog'liq omillar hisobga olinmasa, RAda CV xavfi umumiy populyatsiya uchun kalkulyatorlar tomonidan kam baholangan ko'rinadi (masalan, SCORE, Framingham reytingi). Hatto yallig'lanish uchun qisman sozlangan Reynolds ko'rsatkichi (yuqori sezuvchanlik CRP nuqtai nazaridan) RAda

CV xavfini kam baholaganligi ko'rsatilgan [37]. Shunga qaramay, an'anaviy CV xavf omillari CV xavfiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin, bu esa ularni qulay o'zgartirish zarurligini bildiradi.

Hozircha RA da CVP bo'yicha tavsiyalar asosan ekspert xulosasiga asoslanadi. Biroq, joriy strategiyalar ba'zi kamchiliklarga ega (2-jadval) va ekspertlarning fikrlari sezilarli darajada farq qiladi. Misol uchun, UpToDate Revmatizmga qarshi Yevropa Ligasining (EULAR) RA da CV xavfini boshqarish bo'yicha tavsiyalariga amal qilishni tavsiya qilsa, boshqalar bu tavsiyalarni qabul qilmadilar va boshqa muqobillarni afzal ko'rishdi. Ba'zilar umumiy CV xavfini baholash vositalaridan foydalanganda RA bilan og'riqan bemorlarning yoshiga 5-15 yosh qo'shishni taklif qilishadi. Norvegiya NOKAR tadqiqoti RA da CV xavfini yuqori CV xavfi bo'lgan mamlakatlar uchun SCORE xavf jadvalidan foydalangan holda baholaydi, garchi Norvegiya CV xavfi past bo'lgan mamlakatlarga tegishli. Biroq, ushbu tuzatishlar RA da haqiqiy CV xavfini qanday tasvirlashi hali ham noma'lum. Masalan, yosh bemorlarda, ayniqsa ayollarda xavf yetarlicha baholanmagan bo'lishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YHATI:

1. Nozima, S. (2023). CLINICAL AND PATHOGENETIC ASPECTS OF THE COURSE AND TREATMENT OF HYPERTENSION. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 25-29.
2. Erkinjonovna, S. N. (2024). THE RELATIONSHIP BETWEEN FOOD AND BLOOD PRESSURE. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(4), 191-197.
3. Sharapova, N. (2023). ARTERIAL GIPERTENZIYA VA SEMIZLIK KASALLIKLARINING O'ZARO BOG'LIQLIK SABABLARI VA METABOLIK SINDROMLAR. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(11 Part 2), 174-179.
4. Шарапова, Н. (2023). КЕКСА ВА ҚАРИ ЁШЛИ АЁЛЛАРДА БЕЛ АЙЛАНАСИНИНГ ЖИСМОНИЙ ФАОЛЛИК БИЛАН БОҒЛИҚЛИГИ ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12 Part 2), 127-133.

5. Erkinjonovna, S. N. (2023). DIABETES MELLITUS IN PREGNANT WOMEN. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 110-116.
6. Erkinjonovna, S. N. (2024). CHARACTERISTICS OF DENTAL PROSTHESES WEARING IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES ACCORDING TO KIDNEY IMPAIRMENT. *PEDAGOG*, 7(1), 84-88.
7. Erkinjonovna, S. N. (2024). THE BEST WAYS TO CONTROL HIGH BLOOD PRESSURE WITHOUT MEDICATION. *Journal of new century innovations*, 47(2), 175-183.
8. Sharapova, N. E. (2024). MODERN DIAGNOSTICS OF RESISTANT ARTERIAL HYPERTENSION. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(11), 436-442.
9. Sharapova, N. E. (2024). Acute Bronchitis: Causes, Symptoms, and Treatment with Home Remedies. *American Journal of Bioscience and Clinical Integrity*, 1(10), 77-84.
10. ERGASHEVA, G. T. (2024). OBESITY AND OVARIAN INSUFFICIENCY. *Valeology: International Journal of Medical Anthropology and Bioethics*, 2(09), 106-111.
11. Ergasheva, G. T. (2024). Modern Methods in the Diagnosis of Autoimmune Thyroiditis. *American Journal of Bioscience and Clinical Integrity*, 1(10), 43-50.
12. Tokhirovna, E. G. (2024). COEXISTENCE OF CARDIOVASCULAR DISEASES IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(3), 55-62.
13. Musayeva Amina Karamatovna. (2024). Innovatsion Yondashuvlar Asosida Oliy Ta'lim Jarayoni Sifatini Oshirishning Metodologik Jihatlarini. *Miasto Przyszłości*, 52, 59–64.
14. Karamatovna, M. A. . (2024). Important Aspects of Improving Students' Communicative Competence Today. *Miasto Przyszłości*, 55, 237–243.

15. Musayeva Amina Karamatovna. (2024). IMPROVING THE QUALITY OF THE HIGHER EDUCATION PROCESS BASED ON INNOVATIVE APPROACHES. *JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE*, 3(9),95–100.
16. Toxirovna, E. G. (2024). DETERMINATION AND STUDY OF GLYCEMIA IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS WITH COMORBID DISEASES. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(3), 71-77.
17. Toxirovna, E. G. (2024). XOMILADORLIKDA QANDLI DIABET KELTIRIB CHIQUVUCHI XAVF OMILLARINI ERTA ANIQLASH USULLARI. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(3), 63-70.
18. Toxirovna, E. G. (2024). QANDLI DIABET 2-TIP VA KOMORBID KASALLIKLARI BO'LGAN BEMORLARDA GLIKEMIK NAZORAT. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(3), 48-54.
19. Tokhirovna, E. G. (2024). MECHANISM OF ACTION OF METFORMIN (BIGUANIDE) IN TYPE 2 DIABETES. *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH*, 3(5), 210-216.
20. Karamatovna, M. A. (2024). Improved Model of Communicative Competence Development Methodology. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(4), 7-11.
21. Musayeva Amina Karamatovna. (2024). Innovatsion Yondashuvlar Asosida Oliy Ta'lim Jarayoni Sifatini Oshirishning Metodologik Jihatlarini. *Miasto Przyszłości*, 52, 59–64. Retrieved from <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/4535>
22. Karamatovna, M. A. (2024). Enhancing the Quality of Teaching in Higher Education: Strategies for Success. *American Journal of Science on Integration and Human Development (2993-2750)*, 2(2), 97-103
23. Musaeva Amina Karamatovna. (2024). Formation of Students Communicative Competence. *Information Horizons: American Journal of Library and Information Science Innovation (2993-2777)*, 2(1), 156–164.
24. Tokhirovna, E. G. (2024). THE ROLE OF METFORMIN (GLIFORMIN) IN THE TREATMENT OF PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES

MELLITUS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(4), 171-177.

25. Эргашева, Г. Т. (2024). Эффект Применения Бигуанида При Сахарным Диабетом 2 Типа И Covid-19. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 3(3), 55-61.

26. Toxirovna, E. G. (2024). QANDLI DIABET 2 TUR VA YURAK QON TOMIR KASALLIKLARINING BEMOLARDA BIRGALIKDA KECISHI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 202-209.

27. Эргашева, Г. Т. (2024). СОСУЩЕСТВОВАНИЕ ДИАБЕТА 2 ТИПА И СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ У ПАЦИЕНТОВ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 219-226.

28. Эргашева, Г. Т. (2024). СНИЖЕНИЕ РИСКА ОСЛОЖНЕНИЙ У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА И СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТЫМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ. *Образование Наука И Инновационные Идеи В Мире*, 38(7), 210-218.

29. Tokhirova, E. G. (2024). CLINICAL AND MORPHOLOGICAL ASPECTS OF THE COURSE OF ARTERIAL HYPERTENSION. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 12(4), 234-243.

30. Tokhirova, E. G. Studying the Causes of the Relationship between Type 2 Diabetes and Obesity. *Published in International Journal of Trend in Scientific Research and Development (ijtsrd)*, ISSN, 2456-6470.

31. Toxirovna, E. G. (2024). ARTERIAL GIPERTENZIYA KURSINING KLINIK VA MORFOLOGIK JIHATLARI. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 12(4), 244-253.

32. Эргашева, Г. Т. (2024). НОВЫЕ АСПЕКТЫ ТЕЧЕНИЕ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТОНИИ У ВЗРОСЛОГО НАСЕЛЕНИЕ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 12(4), 224-233.

33. Эргашева, Г. Т. (2024). ФАКТОРЫ РИСКА РАЗВИТИЯ САХАРНОГО ДИАБЕТА 2 ТИПА. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(5), 70-74.
34. Эргашева, Г. Т. (2024). ОСЛОЖНЕНИЯ САХАРНОГО ДИАБЕТА 2 ТИПА ХАРАКТЕРНЫ ДЛЯ КОГНИТИВНЫХ НАРУШЕНИЙ. *TADQIQOTLAR. UZ*, 30(3), 112-119.
35. Эргашева, Г. Т. (2023). Исследование Причин Связи Диабета 2 Типа И Ожирения. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, 2(12), 305-311.
36. Tokhirovna, E. G. (2024). Risk factors for developing type 2 diabetes mellitus. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(5), 64-69.
37. Toxirovna, E. G. (2024). QANDLI DIABET 2-TUR VA O'LIMNI KELTIRIB SHIQARUVCHI SABABLAR. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 86-93.
38. Tokhirovna, E. G. (2023). Study of clinical characteristics of patients with type 2 diabetes mellitus in middle and old age. *Journal of Science in Medicine and Life*, 1(4), 16-19.
39. Toxirovna, E. G. (2024). GIPERPROLAKTINEMIYA KLINIK BELGILARI VA BERPUSHTLIKKA SABAB BO'LUVCHI OMILLAR. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 14(4), 168-175.
40. Toxirovna, E. G. (2023). QANDLI DIABET 2-TUR VA SEMIZLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIK SABABLARINI O'RGANISH. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(3), 168-173.
41. Saidova, L. B., & Ergashev, G. T. (2022). Improvement of rehabilitation and rehabilitation criteria for patients with type 2 diabetes.
42. Эргашева, Г. Т. (2023). Изучение Клинических Особенности Больных Сахарным Диабетом 2 Типа Среднего И Пожилого Возраста. *Central Asian Journal of Medical and Natural Science*, 4(6), 274-276.
43. Toxirovna, E. G. (2023). O'RTA VA KEKSA YOSHLI BEMORLARDA 2-TUR QANDLI DIABET KECHISHINING KLINIKO-MORFOLOGIK

XUSUSIYATLARI. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 33(1), 164-166.

44. Мусаева, А. (2024). IMPROVED MODEL OF METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE COMPETENCE. *Modern Science and Research*, 3(2), 43-49.

45. Karamatovna, M. A. (2024). Innovatsion Yondashuvlar Asosida Oliy Ta'lim Jarayoni Sifatini Oshirishning Metodologik Jihatlarini. *Miasto Przyszłości*, 52, 59-64.

46. Musaeva, A. K. (2024). INNOVATION YONDASHUVLAR ASOSIDA TALABALARNING KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. *Central Asian Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 1(3), 164-171.

47. Mavlonova, U. K., & Maxmurovna, M. K. (2020). The introduction of irony in english and uzbek literature. *International Engineering Journal For Research & Development*, 5(3), 4-4.

48. Абдуллаева, Л. С., Самадова, С. А., & Махмурова, М. (2014). Современные методы преподавания иностранных языков. Коммуникативный метод. *Наука. Мысль: электронный периодический журнал*, (6), 73-76.

49. Khamdamovna, M. U., & Khalimovna, M. M. (2020). ANALYSIS OF SITUATIONAL IRONY IN LITERATURE. *Academy*, (11 (62)), 26-27.

50. Mavlonova, U. K., Makhmurova, M. K., & Kodirov, T. D. (2020, June). Description of art media in literature. In LXIV International Correspondence Scientific and Practical Conference "European Research: Innovation in science, education and technology" June (pp. 5-9).

51. Saloxiddinovna, X. Y. (2024). Modern Views on the Effects of the Use of Cholecalciferol on the General Condition of the Body. *JOURNAL OF HEALTHCARE AND LIFE-SCIENCE RESEARCH*, 3(5), 79-85.

52. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). МОРФО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ И КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СТРОЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ЯИЧНИКОВ (ОБЗОР ЛИТЕРАТУРЫ). *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(5), 188-198.

53. Халимова, Ю. С. (2024). Морфологические Особенности Поражения Печени У Пациентов С Синдромом Мэллори-Вейса. *Journal of Science in Medicine and Life*, 2(6), 166-172.
54. Halimova, Y. S. (2024). Morphology of the Testes in the Detection of Infertility. *Journal of Science in Medicine and Life*, 2(6), 83-88.
55. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). ОСОБЕННОСТИ СОЗРЕВАНИЕ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ЯИЧНИКОВ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 188-194.
56. Хафизова, М. Н., & Халимова, Ю. С. (2024). МОТИВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ПРИ ОБУЧЕНИИ ЛАТЫНИ И МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 165-171.
57. Хафизова, М. Н., & Халимова, Ю. С. (2024). ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЧАСТОТНЫХ ОТРЕЗКОВ В НАИМЕНОВАНИЯХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ПРЕПАРАТОВ В ФАРМАЦЕВТИКЕ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 172-178.
58. Saloxiddinovna, X. Y., & Ne'matillaevna, X. M. (2024). FEATURES OF THE STRUCTURE OF THE REPRODUCTIVE ORGANS OF THE FEMALE BODY. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 179-183.
59. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЛИЦ ЗЛОУПОТРЕБЛЯЮЩЕЕСЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ НАПИТКАМИ. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(5), 199-207.
60. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). КЛИНИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЗАБОЛЕВАНИЙ ВНУТРЕННИХ ОРГАНОВ У ЛИЦ, СТРАДАЮЩИХ АЛКОГОЛЬНОЙ ЗАВИСИМОСТЬЮ. *TADQIQOTLAR. UZ*, 40(5), 240-250.
61. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). кафедра Клинических наук Азиатский международный университет Бухара, Узбекистан. *Modern education and development*, 10(1), 60-75.

62. Халимова, Ю. С., & Хафизова, М. Н. (2024). МОРФО-ФУНКЦИОНАЛЬНЫЕ И КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ КОЖНЫХ ПОКРОВОВ. *Modern education and development*, 10(1), 76-90.
63. Nematilloevna, K. M., & Salokhiddinovna, K. Y. (2024). IMPORTANT FEATURES IN THE FORMATION OF DEGREE OF COMPARISON OF ADJECTIVES IN LATIN. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 150-157.
64. KHALIMOVA, Y. S. (2024). MORPHOFUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF TESTICULAR AND OVARIAN TISSUES OF ANIMALS IN THE AGE ASPECT. *Valeology: International Journal of Medical Anthropology and Bioethics*, 2(9), 100-105.
65. Salokhiddinovna, K. Y., Saifiloevich, S. B., Barnoevich, K. I., & Hikmatov, A. S. (2024). THE INCIDENCE OF AIDS, THE DEFINITION AND CAUSES OF THE DISEASE. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 55(2), 195-205.